

PRAKSISOVERSIGT · MILJØRET

Praksisoversigt over husdyrgodkendelse efter husdyrbrugloven (§§ 16 a-16 b)

Emissions- og produktionsarealmodellen efter 2017-reformen i Miljø- og Fødevareklagenævnets og domstolenes praksis

Version 2 · Opdateret 6. sep. 2026 · 56 afgørelser · 2016-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Etablering, udvidelse og ændring af husdyrbrug kræver kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse efter husdyrbruglovens § 16 a eller – for de mindre brug – tilladelse efter § 16 b. Med 2017-reformen blev reguleringen lagt om fra dyreenheder til en emissionsbaseret stiplads-/produktionsarealmodel, hvor godkendelsestærsklen er en ammoniakemission på mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år samt IE-direktivets absolutte stipladsgrænser. Praksis domineres kvantitativt af Miljø- og Fødevareklagenævnet, hvis afgørelser er endelige i administrativ henseende, og hvor det gennemgående ophævelsesgrundlag er utilstrækkelig eller fejlbehæftet vurdering af ammoniakdeposition, lugtgeneafstande, BAT-krav eller nudrift. Højesteret har i BS-26317/2022-HJR fastlagt den centrale fortolkning af restlevetidsbegrebet ved revurdering.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Godkendelsespligten efter § 16 a udløses enten af en ammoniakemission på mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år (stk. 1) eller af IE-direktivets absolutte stipladsgrænser: over 750 stipladser til søer, over 2.000 til fedesvin eller over 40.000 til fjerkræ (stk. 2).
- 02** Husdyrbrug under godkendelsesgrænserne, men med mere end 100 m² produktionsareal, kræver tilladelse efter § 16 b – grænsen på 100 m² blev valgt, fordi den svarer til 15 dyreenheder slagtesvin på dybstrøelse ved intensiv drift.
- 03** Produktionsareal er det areal, hvor dyrene kan stå, gå og ligge og har mulighed for gødningsafsætning i fast placerede husdyranlæg; det er uden betydning, om der faktisk afsættes gødning, og "nødstalde" med op til 72 timers ophold er produktionsareal.
- 04** Kommunen kan ikke godkende eller tillade et projekt, der kan indebære væsentlig virkning på miljøet, og virkningen anses i alle tilfælde for væsentlig, hvis beskyttelsesniveauet for ammoniak eller lugt ikke kan overholdes.
- 05** Totaldepositionen til kategori 2-natur må maksimalt være 1,0 kg N pr. ha pr. år, og til kategori 1-natur 0,2/0,4/0,7 kg N pr. ha pr. år afhængigt af antallet af husdyrbrug i nærheden.

- 06** For kategori 3-natur skal kommunen konkret fastsætte naturtypens tålegrænseinterval; en manglende identifikation af naturtypen (fx hvilken mosetype) er i sig selv en væsentlig retlig mangel.
- 07** Overskrider merdepositionen til kategori 3-natur 1,0 kg N pr. ha pr. år, udløses pligten til konkret at vurdere, om der skal stilles vilkår om maksimal merdeposition efter kriterierne i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsens § 45, stk. 5.
- 08** Baggrundsbelastningen skal beregnes på grid-niveau som et gennemsnit af de tre år forud for kommunens afgørelse – kommunale gennemsnitstal er utilstrækkelige.
- 09** Nudriften er den hidtil lovlige drift efter udnyttede godkendelser; produktionsareal fra godkendte, men ikke opførte stalde indgår som ansøgt drift, ikke som nudrift.
- 10** Ved emission over 750 kg NH₃-N pr. år skal der fastsættes BAT-vilkår, og kommunen skal foretage en konkret og individuel vurdering af, hvad der teknologisk og økonomisk er muligt på det pågældende brug.
- 11** Frivillig overimplementering af miljøteknologi kan ikke fastholdes som vilkår ved en senere godkendelse, hvis teknologien ikke var nødvendig for at overholde BAT-kravet.
- 12** Lugtgeneniveauerne er 5 OU_E/m³ i byzone og sommerhusområde, 7 OU_E/m³ i lokalplanlagte områder i landzone og samlet bebyggelse og 15 OU_E/m³ ved enkeltboliger uden landbrugspligt – og de skal overholdes i hele det lokalplanlagte område, ikke kun ved beboelsesbygningerne.
- 13** FMK-modellen fastsætter beskyttelsesniveauet, når en konkret OML-beregning giver en kortere geneafstand, medmindre kommunen har konstateret meget afvigende ventilationsforhold.
- 14** En godkendelse eller tilladelse bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år, og bortfalder delvist, hvis mindre end 25 pct. af produktionsarealet i tre på hinanden følgende år har været driftsmæssigt udnyttet med mindst 50 pct. af det mulige.
- 15** Restlevetiden for et staldanlæg regnes fra den oprindelige etablering – ikke-godkendelsespligtige renoveringer nulstiller ikke levetidsberegningen (BS-26317/2022-HJR).
- 16** Klageberettigelse efter § 84, stk. 1, nr. 3, afgøres i nævnets praksis primært efter, om klagers bolig ligger inden for husdyrbrugets beregnede lugtkonsekvenszone; en ren ideel interesse er ikke tilstrækkelig.
- 17** Foreninger og organisationer har kun klageret efter § 86, stk. 1, hvis de forinden har underrettet kommunen efter § 61 om, at de ønsker underretning om afgørelser af den pågældende type.
- 18** Et udkast til miljøgodkendelse sendt i høring er ikke en afgørelse og kan ikke påklages.

Godkendelsestærsklerne i § 16 a og det lempeligere tilladelseskrav i § 16 b

§ 1

Reguleringen af husdyrbrugs anlægsside hviler på to niveauer. Efter [husdyrbrugloven § 16 a, stk. 1](#) må husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år ikke etableres uden kommunalbestyrelsens forudgående godkendelse. Uanset denne emissionsgrænse gælder efter [§ 16 a, stk. 2](#) en absolut godkendelsespligt for brug med flere end 750 stipladser til søer, flere end 2.000 stipladser til fedesvin (over 30 kg) eller flere end 40.000 stipladser til fjerkræ. Disse tre tærskler er IE-direktivets, jf. [direktiv 2010/75/EU](#), og brug over dem betegnes i bekendtgørelsen som IE-husdyrbrug.

Husdyrbrug, der ikke er omfattet af godkendelsespligten, må ikke etableres uden tilladelse efter [§ 16 b, stk.](#)

1. Nedre grænse for tilladelseskravet følger af definitionen af husdyrbrug i [§ 3, stk. 1, nr. 1](#): husdyranlæg, der tilsammen har et produktionsareal på mere end 100 m².

De almindelige bemærkninger til 2017-reformen forklarer valget af netop disse grænser. Om godkendelsesgrænsen hedder det:

Det er på den baggrund Miljø- og Fødevareministeriets opfattelse, at der bør fastsættes en godkendelsesgrænse på 3.500 kg NH₃-N pr. år – svarende til en oprundet værdi i forhold til den højeste beregnede emission – som skal gælde for alle dyrearter og -typer, idet administrative hensyn tilsiger, at der ikke opereres med flere forskellige grænser afhængig af dyretype.

Og om tilladelsesgrænsen:

Miljø- og Fødevareministeriet finder, at grænsen for kravet om tilladelse bør sættes ved 100 m² produktionsareal, som svarer til 15 dyreenheder i slagtesvin på dybstrøelse ved intensiv drift, der har den højeste ammoniakfordampning ved 15 dyreenheder, når der ses bort fra pelsdyr.

Omlægningen indebar bevidste forskydninger i forhold til den tidligere grænse på 250 dyreenheder: emissionsgrænsen på 3.500 kg NH₃-N nås efter forarbejderne først ved omkring 600 dyreenheder malkekvæg, omkring 500 dyreenheder smågrise, men allerede ved omkring 100 dyreenheder på minkfarme.

Denne todeling er retligt afgørende for prøvelsen. Nævnet indleder rutinemæssigt med at fastslå hjemmelsgrundlaget – fx i [22/04608](#), hvor to nye slagtekyllingestalde med 6.264 m² produktionsareal bragte bruget over 40.000 stipladser og dermed gjorde det til et IE-husdyrbrug omfattet af [§ 16 a, stk. 2](#). Omvendt behandles hestehold, mindre kvægbrug og fjerkræhold uden for IE-grænserne efter [§ 16 b](#), jf. bl.a. [23/03993](#) og [22/16118](#), [22/16119](#).

Anvendelsesområdet forudsætter et erhvervmæssigt dyrehold. I [22/17016](#), [22/17017](#) ophævede nævnet en [§ 16 b](#)-tilladelse, fordi ejendommen under klagesagens behandling var solgt og fraflyttet, og der hverken var eller ønskedes et erhvervmæssigt dyrehold – hvorved husdyrbrugloven ikke længere fandt anvendelse.

LOV

[Husdyrbrugloven § 3, stk. 1](#)

[Husdyrbrugloven § 16a, stk. 1, 2](#)

[Husdyrbrugloven § 16b, stk. 1](#)

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til etablering af husdyrbrug på [Adresse 1], 7850 Stoholm	14.04.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet mangelfuld begrundelse for belyningsforbud	28.02.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til ændring og udvidelse af et husdyrbrug	14.02.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet manglende erhvervmæssigt dyrehold	27.03.2024

§ 2 Produktionsarealet som reguleringsenhed – stipladsmodellens kerne

Stipladsmodellen erstattede antal dyr og kilo produceret kød med kvadratmeter produktionsareal som produktionsramme. Forarbejderne beskriver rationale:

Stipladsmodellen er en reguleringsmodel, der bygger på faglig viden om, at der er en tæt sammenhæng mellem ammoniakemissionen og de overflader i staldene, som dyrene har mere eller mindre konstant adgang til, og som i modellen benævnes produktionsarealet.

I forhold til den gældende regulering er kernen i stipladsmodellen således, at reguleringen og emissionsberegningerne tager afsæt i produktionsarealets størrelse frem for antallet af dyr, vægt, ydelse, produktion m.v., og at ammoniakemissionen fra en stald m.v. er relativt konstant, uanset betydelige produktivitetsudsving.

Produktionsareal defineres i [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 2, nr. 4](#) som det areal i fast placerede husdyranlæg, hvorpå dyrene kan opholde sig og har mulighed for at afsætte gødning, og som dyrene ikke kun har kortvarig adgang til. Bilag 3, pkt. C, opregner de arealtyper, der skal medregnes (sti-, boks- og burarealer, dybstrøelsesarealer, verandaer, løbegårde, permanente læskure, kalvehytter, arealer med malkerobotter), og dem der kan, men ikke skal medregnes (service- og gangarealer, udleveringsrum til svin, opmarcharealer ved malkning). Servicerum, foderborde og stiafskillelser medregnes ikke, og der kan ikke fastlægges produktionsareal for ikke fast placerede anlæg som mobile stalde og flytbare læskure.

Afgrænsningen er praktisk vigtig, fordi den afgør, om der overhovedet er tale om et husdyrbrug. I [19/03513](#) havde kommunen anset en stald, som et slagteri ville bruge som "nødstald" ca. én gang om måneden, for sammenlignelig med et udleveringsrum og dermed ikke som produktionsareal. Nævnet var uenig:

Nævnet fandt, at arealet var et sted, hvor dyrene kunne stå, gå og ligge i et fast placeret husdyranlæg [...] Det var ikke afgørende, om der faktisk blev afsat gødning.

Da dyrene kunne opholde sig i stalden i op til 72 timer ad gangen, var der ikke tale om kortvarig adgang, og arealet skulle medregnes. Nævnet henviste til, at afgørelsen var i overensstemmelse med Miljøstyrelsens husdyrvejledning, som også regner sygestalde og bufferstalde som produktionsareal.

Produktionsarealets størrelse er også afgørende for vilkårsfastsættelsen. Efter [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 45, stk. 1, nr. 1](#) skal enhver godkendelse og tilladelse indeholde vilkår om produktionsarealets størrelse i m² med angivelse af dyrearter, dyretyper, staldsystemer og teknologi. I [20/06875](#) og [20/06882](#) påtalte nævnet, at en forøgelse af produktionsarealet i en farestald med 70 m² fejlagtigt var behandlet som andet end en udvidelse af staldarealet.

At reguleringen er arealbaseret betyder ikke, at der ikke skal ses på den faktiske indretning. I [20/09136](#) blev en godkendelse ophævet, fordi det faktiske staldsystem i en karantænestald (fulddrænet gulv) ikke svarede til det, der var lagt til grund, og fordi 6 m² ornestiareal med fulddrænet gulv skulle indgå som "nyt, inklusiv renoveret, staldafsnit", da gulvtypen blev ændret.

LOV

[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 2](#)[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 22](#)[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 45, stk. 1](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til husdyrbrug - retlig lovgivning af staldsystem og BAT-krav	15.06.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af afgørelse om midlertidig opstaldning af slagtesvin	09.01.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrænse for ammoniakpåvirkning	24.09.2021

Hvornår udløser en udvidelse eller ændring et nyt godkendelses- eller tilladelseskrav

§ 3

Godkendte husdyrbrug må efter [husdyrbrugloven § 16 a, stk. 4](#) ikke udvides eller ændres på en måde, der kan indebære forøget forurening eller andre virkninger på miljøet, uden ny godkendelse. Den tilsvarende regel for tilladte brug findes i [§ 16 b, stk. 2](#). Overskrides godkendelsesgrænserne ved udvidelsen, skifter sagen spor: et § 16 b-brug, der vokser over grænserne i § 16 a, stk. 1 eller 2, skal godkendes, jf. [§ 16 a, stk. 3](#), og et brug godkendt efter stk. 1, der passerer IE-grænserne, skal godkendes efter stk. 2.

Mellem den fri drift og det fulde godkendelsesforløb ligger anmeldeordningerne i bekendtgørelsens kapitel 3, hvor kommunen efter [§ 21, stk. 4](#) inden for 2 måneder træffer afgørelse om, at det anmeldte kan bringes til udførelse, eller at det kræver godkendelse eller tilladelse. Ordningen for skift mellem dyretyper, staldsystemer og miljøteknologi i eksisterende staldafsnit findes i [§ 20](#), der bl.a. betinger, at lugt- og ammoniakemissionen fra bruget ikke forøges, og at ammoniakdepositionen kun må forøges på kategori 1- og 2-natur, hvis den samlede deposition inklusive det anmeldte ikke overstiger 50 pct. af den maksimale deposition.

Nævnets prøvelse i anmeldesager er snæver. I [20/09524](#) og [20/09525](#) stadfæstede nævnet, at et skift fra 165 malkekøer og 40 kalve til 122 ammekøer og flere kvier – en reduktion fra 248,43 til 146,51 dyreenheder – kunne gennemføres efter anmeldelse uden ny godkendelse. Nævnet bemærkede udtrykkeligt, at forhold som støj, lugt og transport ikke indgår i vurderingen under denne anmeldeordning, fordi ordningens egne betingelser skal sikre, at der ikke sker væsentlig miljøpåvirkning, og at naboerne derfor heller ikke skulle partshøres efter [forvaltningsloven § 19](#).

Anmeldeordningen forudsætter dog en korrekt fastlagt nudrift. I [NMK-134-00115](#) og den genoptagne [NMK-134-00120](#) ophævede nævnet en afgørelse om ikke-godkendelsespligt, fordi der var indtrådt delvist kontinuitetsbrud: soholdet var reduceret med ca. 24 pct. og smågriseproduktionen med ca. 32 pct. i den treårige periode forud for kommunens afgørelse. Nævnet skelnede mellem naturlige produktionsudsving (en afvigelse på 36 slagtesvin ud af 9.247 var uden betydning) og væsentlige afvigelser, der udløser bortfald. Med den korrigerede nudrift viste genberegningen forøget lugt- og ammoniakemission, og anmeldeordningens betingelser var derfor ikke opfyldt.

En ændring af projektet under klagesagen kan derimod repareres uden hjemvisning. I [24/00078](#) stadfæstede nævnet en godkendelse med ændrede vilkår efter at ansøger havde tilpasset projektet som følge af en konstateret fejl i BAT-beregningen; tilsvarende i [20/07403](#), hvor ansøger indskrænkede projektet til slagtesvin, da det ansøgte staldkoncept ikke var optaget på teknologilisten til den ansøgte flexgruppe.

LOV

[Husdyrbrugloven § 16a, stk. 3, 4](#)

[Husdyrbrugloven § 16b, stk. 2](#)

[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 20](#)

[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 21, stk. 4](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til svinebrug efter projektilpasning og fejl i BAT-beregning 02.07.2025

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et husdyrbrug i Sorø	31.10.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Skift fra malkekøer til ammekøer og kvier krævede ikke ny godkendelse	08.03.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Genoptagelse af afgørelse om anmeldelse af skift mellem dyretyper	18.05.2018
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om skift af dyretype på svinebrug	29.05.2017

§ 4 Ét husdyrbrug eller flere: samlet godkendelse efter § 16 c og samlet vurdering af anlæg på samme ejendom

Efter [husdyrbrugloven § 16 c, stk. 1](#) skal to husdyrbrug godkendes eller tillades samlet, hvis de er forureningsmæssigt og teknisk eller driftsmæssigt forbundne. Bestemmelsen er central, fordi opsplittning ellers kunne holde begge brug under godkendelsestærsklerne og gøre en samlet miljøvurdering umulig.

Den ledende afgørelse er [20/11190](#), hvor et flertal fandt alle tre kriterier opfyldt for to kvægbrug med 300 meters afstand. Teknisk forbundethed forelå, fordi foder- og ensilageopbevaringsanlægget på den ene ejendom blev brugt til begge brug, maskiner blev delt, det ene brug anvendte en gyllebeholder på den anden ejendom via rørforbindelse, og der var fælles personalefaciliteter. Forureningsmæssig forbundethed forelå, fordi lugtkonsekvenszonerne på 360 m og 565 m overlappede, flere beboelser lå inden for begge zoner, og ammoniakudledningen fra begge anlæg påvirkede den samme mose. Driftsmæssig forbundethed forelå ved fælles ejer, fælles CVR-nr., foderproduktion til begge brug, flytning af dyr mellem brugene og fælles personale. Nævnet lagde vægt på, at brugene var

så nært forbundne og har et sådant produktionsfællesskab, at det reelt ikke er muligt at beregne og vurdere miljøpåvirkningerne for hvert anlæg for sig.

Selv hvor § 16 c ikke er i spil, skal flere anlæg på **samme** ejendom vurderes samlet, jf. husdyrbrugslovens definition af husdyrbrug som anlæg "som ligger på samme ejendom". I [19/00713](#) ophævede nævnet en godkendelse, fordi kommunen – trods sammatrimering – havde vurderet to anlæg med 2,9 km indbyrdes afstand hver for sig i forhold til forureningsparametre og BAT-krav. Kommunen skulle foretage én samlet beregning af den vejledende emissionsgrænseværdi og den faktiske ammoniakemission og derefter vurdere ammoniakreducerende teknologi for bruget som helhed. Samme princip førte til ophævelse i [22/05340](#), hvor kommunen ikke havde inddraget et husdyranlæg på en anden adresse, der lå på samme samlede faste ejendom.

Kravet om helhedsvurdering rækker videre end til husdyrhold. I [23/09901](#) blev en godkendelse af et IE-svinebrug ophævet, fordi kommunen havde undladt at vurdere de kumulative miljøpåvirkninger fra en samtidig råstofindvinding på samme ejendom under samme CVR-nummer.

LOV

[Husdyrbrugloven § 3, stk. 1](#)
[Husdyrbrugloven § 16c, stk. 1](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 42](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse af miljøgodkendelse til husdyrbrug på grund af manglende vurdering af samlet miljøpåvirkning fra råstofindvinding	01.07.2025
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse af miljøtilladelse til husdyrbrug på Orø grundet manglende samlet vurdering af ejendommens anlæg	15.05.2025
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøtilladelse til kvægbrug ophævet grundet samdrift mellem to husdyrbrug	21.12.2022

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til 29.10.2021
husdyrbrug ophæves og hjemvises grundet manglende samlet vurdering af anlæg

§ 5 Vilkårsfastsættelsen efter § 27 og det obligatoriske BAT-vilkår

En godkendelse eller tilladelse efter §§ 16 a eller 16 b skal efter [husdyrbrugloven § 27, stk. 1](#) indeholde vilkår om husdyrbrugets indretning og drift, herunder om den egenkontrol, som den driftsansvarlige selv skal foretage, samt om opførelse af bebyggelse. Efter [§ 27, stk. 2](#) skal kommunalbestyrelsen fastsætte vilkår, der sikrer reduktion af ammoniakemissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, hvis emissionen overstiger 750 kg NH₃-N pr. år.

De konkrete vilkårskrav udmøntes i [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 45, stk. 1](#), der opregner seks obligatoriske vilkårstyper for alle godkendelser og tilladelser og yderligere syv for IE-husdyrbrug (bl.a. om grænseværdier, regelmæssig vedligeholdelse og overvågning, ophørsforanstaltninger og begrænsning af farlige stoffer). BAT-kravet beregnes efter [§ 26](#) pr. m² produktionsareal ud fra tabel 4 (nye og renoverede staldafsnit) og tabel 5 (eksisterende staldafsnit) i bilag 3, og kommunen kan efter [§ 26, stk. 5](#) i særlige tilfælde fravige kravene, hvis ansøgeren godtgør, at de konkret ikke er proportionale som følge af den eksisterende indretning og drift.

Det gennemgående ophævelsesgrundlag er fejl i BAT-beregningen. I [20/09136](#) viste nævnets scenarieberegning, at emissionsgrænseværdien ville være overskredet med 179 kg N/år ved korrekt angivelse af staldsystemet, og nævnet fandt det en væsentlig retlig mangel, at kommunen ikke havde foretaget

en konkret og individuel vurdering af, hvad der teknologisk og økonomisk er muligt på husdyrbruget for at overholde BAT-kravet.

Samme mønster ses i [22/08233](#), hvor nævnet skærpede vilkårene om gyllekøling efter en fejlbehæftet beregning, og i [24/00078](#). I [20/06875](#) og [20/06882](#) skulle tidligere fastsatte vilkår om gyllekøling og fast overdækning medtages i BAT-kravet.

Omvendt sætter reglerne en grænse for, hvor meget kommunen kan låse den enkelte teknologi fast. I [21/09131](#) havde kommunen fastholdt vilkår om gylleforsuring i begge stalde og overdækning af alle tre gyllebeholdere. Nævnet fandt, at genberegningen af BAT-kravet skulle ske uden inddragelse af den gamle stalds gylleforsuring og den gamle gyllebeholders overdækning, fordi disse tiltag ikke oprindelig var fastsat for at imødekomme kravet om maksimal emission ved BAT, men var frivillig overimplementering. Kravet om fast overdækning blev begrænset til to beholdere, vilkåret om syrebehandling til én stald, og egenkontrollvilkåret blev ophævet helt – for en § 16 a-godkendelse skal ikke indeholde detailvilkår om driften af en miljøteknologi, der er optaget på Miljøstyrelsens teknologiliste og reguleret i bekendtgørelsens bilag 4. Tilsynet med bilagets krav påhviler herefter kommunen som tilsynsmyndighed.

Anvendes teknologi, som **ikke** er på teknologilisten, kan effekten kun fradrages, hvis kommunen samtidig fastsætter vilkår efter [§ 45, stk. 1, nr. 3](#) om fremlæggelse af en udtalelse fra Miljøstyrelsen og dokumentation for effekten senest fire år efter ibrugtagning. At en teknologi senere fjernes fra listen, rammer derimod ikke en allerede meddelt godkendelse; i [18/05156](#) afviste nævnet genoptagelse med henvisning til, at luftrensningsanlægget var på listen på afgørelsestidspunktet, og vejledte i stedet om muligheden for at ansøge om skift til anden miljøteknologi.

Vilkår skal være tilstrækkeligt begrundede. I [23/03993](#) ophævede nævnet en § 16 b-tilladelse alene på grund af et vilkår om forbud mod udendørs belysning ved ridebaner: kommunen havde hverken angivet

hovedhensynene bag skønnet eller vurderet, om mindre indgribende vilkår kunne imødegå de landskabelige hensyn, jf. [forvaltningsloven § 24, stk. 1](#).

LOV

[Forvaltningsloven § 24, stk. 1](#)
[Husdyrbrugloven § 27, stk. 1, 2](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 26](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 45, stk. 1](#)

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til svinebrug efter projektilpasning og fejl i BAT-beregning	02.07.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet mangelfuld begrundelse for belyningsforbud	28.02.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug i Herning	18.12.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse af svinebrug - Vilkår om gylleforsuring og overdækning af gyllebeholdere	14.04.2023
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til husdyrbrug - retlig lovliggørelse af staldsystem og BAT-krav	15.06.2022
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrense for ammoniakpåvirkning	24.09.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afslag på genoptagelse af sag om miljøgodkendelse til svineproduktion efter teknologifjernelse fra liste	06.11.2018

§ 6 Beskyttelsesniveauet for ammoniak: kategori 1-, 2- og 3-natur

Kommunen kan efter [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 25, stk. 1](#) ikke godkende eller tillade et projekt, der kan indebære væsentlig virkning på miljøet, som ikke kan imødegås med vilkår. Efter [§ 25, stk. 2](#) anses virkningen i **alle tilfælde** for væsentlig, hvis beskyttelsesniveauet for ammoniak (§§ 26-31 og bilag 3, pkt. A) eller for lugt (§§ 32-34 og bilag 3, pkt. B) ikke kan overholdes. Der er dermed ikke plads til en afvejning, når grænserne overskrides.

Beskyttelsesniveauet for ammoniak er graderet efter naturens kategori, jf. definitionerne i [§ 2, nr. 1-3](#):

Naturkategori	Krav	Hjemmel
Kategori 1 (ammoniaksfølsom Natura 2000-natur i udpegningsgrundlaget samt heder og overdrev i Natura 2000)	Totaldeposition maks. 0,2 / 0,4 / 0,7 kg N/ha/år afhængigt af antal husdyrbrug i nærheden	§ 27
Kategori 2 (ammoniaksfølsomme naturtyper uden for Natura 2000, bl.a. større heder, overdrev og moser)	Totaldeposition maks. 1,0 kg N/ha/år	§ 28
Kategori 3 (øvrig ammoniaksfølsom § 3-natur og ammoniaksfølsom skov)	Kommunen vurderer , om der skal stilles krav til merdeposition; kravet kan ikke sættes under 1,0 kg N/ha/år	§ 30 , jf. § 45, stk. 2-5

For kategori 1- og 2-natur er kravene absolutte. I [18/04872](#) blev et tillæg til en miljøgodkendelse ophævet, fordi et overdrev øst for bruget først var blevet registreret i Danmarks Miljøportal efter kommunens afgørelse. Nævnets egne beregninger viste en totaldeposition på op til 4,7 kg N/ha/år mod grænsen på 1,0 kg N/ha/år, og der var derfor ingen hjemmel til at godkende udvidelsen. I [25/01825](#) blev en revurdering ophævet, fordi et mindre naturareal, der var registreret som kategori 3-natur, reelt var funktionelt sammenhængende med et tilstødende kategori 2-overdrev – hvorved det samlede naturområde var større og lå tættere på staldanlægget end forudsat:

Beregningen af ammoniakdepositionen fra husdyrbruget til nærmeste kategori 2-natur er dermed ikke korrekt.

Samme afgørelse fastslår, at afgræsning kun kan inddrages ved fastsættelse af totaldepositionskravet for **kategori 1-natur**, jf. [§ 29, stk. 2](#), ikke for kategori 2-natur.

For kategori 3-natur er kravet en pligt til at vurdere – og det er her, kommunerne oftest fejler. Nævnets praksis går ud på, at bekendtgørelsens beskyttelsesniveau skal forstås og administreres i lyset af [naturbeskyttelsesloven § 3](#) og § 65, stk. 3: der er som udgangspunkt ikke tale om en tilstandsændring, hvis den samlede ammoniakpåvirkning (totaldeposition inklusive merdeposition plus baggrundsbelastning) ligger inden for eller under et konkret fastsat tålegrænseinterval, mens der er tale om en tilstandsændring, hvis den øvre tålegrænse overskrides.

Det forudsætter, at naturtypen først identificeres. I [21/14053](#) havde kommunen fastsat en tålegrænse på ca. 20 kg N/ha/år for en mose uden at afgøre, hvilken mosetype der var tale om. Nævnet redegjorde for, at moser generelt har et tålegrænseinterval på 5-30 kg N/ha/år – højmose 5-10, hængesæk/tørvelavninger 10-15, fattigkær og hedemoser 10-20, kalkrige moser, væld og rigkær 15-30 – og at den samlede belastning på 18,7 kg N/ha/år ville overskride den øvre tålegrænse for flere af typerne:

Nævnet bemærker i den forbindelse, at nævnet ud fra de foreliggende oplysninger om moseområdet – herunder særligt moseområdets størrelse, at moseområdet er lavtliggende og kommunens registreringer af visse stjernearter samt en kvælstoffølsom art – ikke kan afvise, at der i området forekommer bl.a. kalkrig mose og/eller kær, hvor en del af det generelle tålegrænseinterval er lavere end 18,7 kg N pr. ha pr. år.

Tilsvarende blev godkendelser ophævet i [20/06875](#) og [20/06882](#) og [20/01103](#) og [20/01104](#), hvor kommunerne havde nøjedes med at konstatere, at den samlede belastning lå inden for det generelle tålegrænseinterval for skove på 10-20 kg N/ha/år, uden at fastsætte et konkret interval for den pågældende skov. En skov er ammoniakfølsom kategori 3-natur, hvis der har været skov på arealet i størrelsesordenen mere end ca. 200 år, hvis skoven er groet frem af sig selv på et naturareal, eller hvis der forekommer naturskovsindikerende eller gammelskovsarter.

I [23/03716](#) havde kommunen slet ikke beregnet depositionen til en skov 230 m øst for bruget. Efter nævnets anmodning bekræftede kommunen, at skoven var ammoniakfølsom med en tålegrænse på 11 kg N/ha/år, og at merdepositionen ville være 3,6 kg N/ha/år ved en baggrundsbelastning på 13,7 kg N/ha/år:

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det er en væsentlig mangel ved den påklagede afgørelse, at Favrskov Kommune ikke har fastsat vilkår, der i tilstrækkelig grad sikrer, at der ikke med projektet sker en væsentlig påvirkning af skoven øst for husdyrbruget. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at merdepositionen til skoven ifølge kommunen vil overskride 1 kg N pr. ha pr. år, og at den af kommunen fastsatte tålegrænse for skoven på 11 kg N pr. ha pr. år allerede er overskredet med baggrundsbelastningen.

Endelig skal kommunen efter [§ 45, stk. 7](#) meddele afslag, hvis skade på et internationalt naturbeskyttelsesområde ikke kan forhindres – uanset at beskyttelsesniveauet i §§ 27-31 er overholdt. Denne regel udmønter forsigtighedsstandarden i [habitatdirektivet](#).

LOV	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 25, stk. 1, 2	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 27
	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 28	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 29
	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 30	Naturbeskyttelsesloven § 3
PRAKSIS	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug ophævet og hjemvist på grund af fejlagtig beregning af ammoniakdeposition til kategori 2-natur	23.03.2026
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug på [Adresse 1], 8370 Hadsten	07.04.2025
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af miljøgodkendelse til kvægbrug på grund af mangelfuld vurdering af ammoniakpåvirkning på mose	31.01.2024
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrænse for ammoniakpåvirkning	24.09.2021
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	10.03.2021
	Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse af kvægbrug - ammoniakpåvirkning af natur	25.08.2020

Merdeposition, nudrift og 8-årsdrift – beregningens tre

§ 7 referencepunkter

Beregningen af ammoniakdeposition foretages efter [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 31, stk. 1](#) fra centrum af hvert enkelt staldafsnit og gødningsopbevaringsanlæg med sprednings- og afsætningsmodeller udarbejdet af Aarhus Universitet – standardafsætningskurver baseret på OML-DEP-modellen. Merdeposition beregnes efter [§ 31, stk. 2](#) som forskellen mellem depositionen i ansøgt drift og depositionen i såvel nudrift som 8 års-drift. Nudriften er den hidtil lovlige drift i henhold til bindende krav i meddelte godkendelser, tilladelser og anmeldelser, der er udnyttet og ikke efterfølgende er bortfaldet, jf. [§ 31, stk. 3](#). 8 års-driften er brugets lovlige drift for 8 år siden, jf. [§ 31, stk. 6](#). Både nudrift og 8 års-drift beregnes med de emissionsfaktorer, der gælder på afgørelsestidspunktet.

Den praktisk vigtigste afgrænsning er, hvad der må indgå i nudriften. I [21/04350](#) havde Vejen Kommune lagt til grund, at stald- og gødningsanlæg, der var godkendt i 2016 men aldrig opført, indgik i nudriften – hvilket gav en beregnet merbelastning på 0,0 kg N. Nævnet konstaterede ud fra luftfoto, at byggeriet hverken var afsluttet eller igangsat, og fastslog princippet:

Produktionsarealet fra godkendte, men endnu ikke opførte anlæg, skal i stedet indgå som ansøgt drift ved en ny miljøgodkendelse, uanset om udnyttelsesfristen fra den tidligere godkendelse er udløbet.

Efter [§ 31, stk. 4](#) skal nudrift og ansøgt drift fastlægges ens, hvis ansøgningen indebærer, at produktionsretten i et staldafsnit begrænses – man kan altså ikke "høste" en fiktiv reduktion. Undtagelsen i [§ 31, stk. 5](#) kræver, at ansøgeren **dokumenterer**, at der faktisk har været den dyretype eller det staldsystem med den højere emission, som godkendelsen giver mulighed for, eller at produktionsarealet faktisk har været driftsmæssigt udnyttet med mindst 50 pct. af det mulige.

Beregningens tekniske forudsætninger prøves indgående. Nævnets afgørelser opstiller navnlig følgende krav:

- **Baggrundsbelastningen** skal beregnes på grid-niveau som et gennemsnit af de tre år forud for kommunens afgørelse – ikke som kommunalt gennemsnit ([21/14053](#), [20/06875](#) og [20/06882](#), [20/01103](#) og [20/01104](#)).
- **Den samlede ammoniakbelastning** beregnes som summen af totaldepositionen (inklusive merdepositionen) og baggrundsbelastningen.
- **Ruheden** for natur og opland skal fastlægges korrekt. I [23/02691](#) havde kommunen sat oplandets ruhed til landbrug; nævnet fandt ud fra luftfotos og vilkårene om beplantning, at ruheden i stedet skulle være ringe vegetation, da oplandet hovedsageligt var uden læhegn, buske, træer og bygninger. Efter genberegning og flytning af det fejlplacerede beregningspunkt steg merdepositionen fra 1,0 til **1,3 kg N/ha/år**, hvilket udløste vurderingspligten efter [§ 30](#).
- **Beregningspunkterne** skal placeres i de nærmeste punkter i naturen, og der kan kræves supplerende punkter i store, langstrakte og forskelligartede naturarealer ([21/14053](#)).
- **Afkasthøjde og emissionsfaktorer** skal svare til de faktiske forhold; i [21/14053](#) skulle afkasthøjden i naturligt ventilerede kvægstalde som udgangspunkt sættes til 3 m, og emissionsfaktoren for sengestald med spalter rettes fra 1,34 til 1,16 kg NH₃-N pr. m² pr. år.

Ny faktuel viden, der fremkommer efter kommunens afgørelse, skal lægges til grund af nævnet. Det følger af Højesterets dom i [BS-17556/2019-HJR](#), hvor klagenævnet lovligt havde inddraget ny viden om lugtgener fra mink, der blev offentliggjort efter kommunens godkendelse, men før rekursafgørelsen. Samme princip anvendes på ammoniakområdet – fx i [19/00713](#), hvor Miljøstyrelsens nye dokumentation for, at spalteskraber ikke har effekt på ammoniakfordampning, skulle lægges til grund ved den fornyede behandling.

LOV

[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 22](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 30](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 31, stk. 1-7](#)

PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om inddragelse af ny faktisk viden under administrativ rekurs vedrørende miljøgodkendelse af minkfarm	03.01.2020
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til etablering af et svinebrug	10.09.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse af miljøgodkendelse til kvægbrug på grund af mangelfuld vurdering af ammoniakpåvirkning på mose	31.01.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - Vejen Kommune	19.09.2022
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til husdyrbrug ophæves og hjemvises grundet manglende samlet vurdering af anlæg	29.10.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrænse for ammoniakpåvirkning	24.09.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	10.03.2021

§ 8 Lugtbeskyttelsesniveauet: geneniveauer, FMK-modellen og forholdet til OML-beregning

Lugtgeneniveauerne fremgår af [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 32](#) og er gradueret efter omgivelsernes karakter:

Område	Miljøstyrelsens lugtmodel	FMK-modellen
Byzone, sommerhusområde og områder i landzone udlagt til bolig m.v. efter husdyrbrugloven § 6, stk. 1, nr. 1	5 OU_E/m ³	1 LE/m ³
Lokalplanlagte områder i landzone efter § 6, stk. 1, nr. 2 samt samlet bebyggelse (mere end 6 beboelsesbygninger uden landbrugspligt inden for 200 m)	7 OU_E/m ³	3 LE/m ³
Beboelsesbygninger på ejendomme uden landbrugspligt, som ikke ejes af den driftsansvarlige	15 OU_E/m ³	10 LE/m ³

Geneafstanden beregnes efter [§ 33](#), og geneafstanden må ikke være længere end den vægtede gennemsnitsafstand. Beregningen sker efter **både** Miljøstyrelsens lugtmodel og FMK-modellen, og den længste af de to afstande er afgørende. [§ 34](#) giver adgang til konkret at fravige geneniveauerne, hvis den vægtede gennemsnitsafstand er mere end 50 pct. af geneafstanden for alle staldkombinationer, og lugtemissionen i det enkelte staldafsnit ikke forøges.

To afgørelser illustrerer, hvor let en lugtberegning kan vælte en godkendelse. I [22/04608](#) havde Viborg Kommune anset en nærliggende beboelse for en landbrugsejendom og derfor holdt den uden for beregningen af samlet bebyggelse. Nævnet konstaterede, at ejendommen ikke længere var registreret som landbrugsejendom, og at beboelsen derfor skulle indgå. Scenariet beregningen gav en korrigeret geneafstand på 691,3 m mod en vægtet gennemsnitsafstand på 634,3 m – geneafstanden var altså ikke overholdt. Nævnet bemærkede samtidig, at der ikke findes lugtreducerende teknologi til slagtekyllingestalde, hvorfor overskridelsen ikke kunne afhjælpes med vilkår, og der derfor **ikke kunne meddeles godkendelse** til projektet som ansøgt.

I [22/01066](#) havde kommunen alene beregnet til én adresse i det nærmeste område i landzone. Nævnet fastslog, at der var tale om et lokalplanlagt område, og at geneniveauet gælder for hele området:

I forhold til beregningen til nærmeste lokalplanlagte område i landzone, jf. husdyrbruglovens § 6, stk. 1, nr. 2, er det nævnets opfattelse, at geneniveauet på 7 OUE pr. m³ og 3 LE pr. m³ skal overholdes i forhold til hele området og ikke kun f.eks. beboelsesbygninger, som findes i området.

Samme afgørelse afklarer forholdet mellem FMK-modellen og en konkret OML-beregning. Ansøger havde erstattet den standardiserede beregning med en OML-beregning, som kommunen lagde til grund. Nævnet udtalte:

Det er således nævnets opfattelse, at FMK-modellen fastsætter beskyttelsesniveauet i tilfælde, hvor en konkret OML-beregning viser en kortere geneafstand end beregnet efter FMK-modellen, medmindre der er meget afvigende ventilationsforhold i forhold til almindelig praksis.

Kommunen havde slet ikke vurderet, om der forelå meget afvigende ventilationsforhold, og geneafstanden efter FMK-modellen (412 m) og Miljøstyrelsens lugtmodel (719 m) oversteg den vægtede gennemsnitsafstand på 399 m. Den manglende overholdelse var en væsentlig retlig mangel.

At lugtkriterierne overholdes, udelukker ikke supplerende vilkår. Nævnet indsætter rutinemæssigt et vilkår om, at der til stadighed skal være god staldhygiejne, herunder at stalde og fodringsanlæg holdes rene – se bl.a. [25/03910](#), [25/03890](#), [NMK-132-00800](#) og [19/01334](#) og [19/04764](#).

Uden for godkendelses- og tilladelsessituationen er lugtgener et tilsyns- og påbudsspørgsmål. I [18/07813](#) og [NMK-135-00044](#) anerkendte nævnet, at geneniveauerne kan indgå i vurderingen af eksisterende brug, men understregede, at det skal ske under hensyntagen til proportionalitetsprincippet og med stor vægt på konkrete lugtobservationer efter sniffermetoden – og at beboere i landzone som udgangspunkt må acceptere visse ulemper, fordi landzonen er landbrugets erhvervsområde. Under den tidligere dyreenhedsbaserede ordning blev lugtkriteriet på tilsvarende vis afgørende i [NMK-132-00769](#), hvor nævnets egne beregninger viste overskridelser i flere punkter i et lokalplanområde, og hvor det blev slået fast, at lugtgenekriteriet skal overholdes i **alle** punkter, der falder under kategorien samlet bebyggelse.

LOV	Husdyrbrugloven § 6, stk. 1	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 32
	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 33	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 34
PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøtilladelse til udvidelse af kvægbrug i Middelfart stadfæstet med tilføjelse af vilkår om staldhygiejne	26.03.2026
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til etablering af husdyrbrug på [Adresse 1], 7850 Stoholm	14.04.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - ophævelse og hjemvisning	10.01.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til husdyrbrug	07.01.2022
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Klage over afgørelse om lugtgener fra husdyrbrug	24.10.2019
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om lugtgener fra husdyrbrug	17.01.2018
	Planklagenævnet · Miljøgodkendelse af kvægproduktion - afstandskrav og lugtgener	20.12.2016

§ 9 Placering, landskabelige værdier og de øvrige gener

Ud over ammoniak og lugt skal kommunen efter [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 42, stk. 1](#) vurdere, om projektet kan indebære væsentlig virkning på miljøet i forhold til landskabelige værdier, natur, jord, grundvand og overfladevand samt lugt-, støj-, rystelses-, støv-, flue-, transport- og lysgener, uhygiejniske forhold og affaldsproduktion. Vurderingen skal efter [§ 42, stk. 2](#) inddrage alle etableringer, udvidelser og ændringer, der er godkendt, tilladt eller afgjort efter anmeldelse inden for de seneste 8 år, og ved ny bebyggelse skal det efter [§ 42, stk. 3](#) indgå, om byggeriet er erhvervsmæssigt nødvendigt for ejendommens drift som landbrugsejendom.

Ny bebyggelse skal efter [§ 24, stk. 1](#) placeres i tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, medmindre der foreligger en særlig begrundelse. Anlæg til opbevaring af flydende husdyrgødning kan dog efter [§ 24, stk. 2](#) placeres på en af hensyn til markdriften ønsket placering, medmindre væsentlige hensyn til omgivelserne afgørende taler imod.

Nævnets prøvelse af den landskabelige vurdering er reel, men går begge veje. I [19/00748](#) fandt nævnet ikke grundlag for at tilsidesætte kommunens vurdering af, at en ny kostald var erhvervsmæssigt nødvendig og placeret i tilknytning til eksisterende bebyggelse, men indsatte som forudsætning for den landskabelige vurdering et vilkår om, at stalden skulle opføres i samme højde, stil og materialer som den eksisterende bebyggelse. Nævnet bemærkede samtidig, at kystnærhedszonen ikke er en forbudszone, men et område med særlige planlægningskrav, og at den integrerede myndighedsbehandling under husdyrbrugloven varetager hensyn fra VVM-direktivet, habitatdirektivet og IE-direktivet samt planlovens landzoneregler.

Omvendt kan et afslag være for restriktivt. I [24/01260](#) ophævede nævnet Skanderborg Kommunes afslag på en § 16 b-tilladelse til en rundbuehal og en servicebygning med kyllingestald nær Lyngbygård Ådal:

Miljø- og Fødevareklagenævnets samlede vurdering, at byggeriet ikke er i strid med de landskabelige hensyn... Nævnet har ved vurderingen særligt lagt vægt på det ansøgt beskedne omfang og den ansøgte placering på ejendommen, byggeriet vurderes ikke at ville forringe oplevelsen af Lyngbygård Ådal.

Nævnet lagde vægt på det naturlige terrænfald og eksisterende 10-16 m høj poppel- og fyrbevoksning omkring den 6,5 m høje bygning, og på at de resterende gener kunne imødegås med vilkår om supplerende beplantning.

Årsag til ophævelse er også utilstrækkelig vurdering af de øvrige gener. I [22/16118](#), [22/16119](#) blev en § 16 b-tilladelse ophævet, fordi støjvurderingen af udegående fjerkræ var baseret på et væsentligt mindre dyretal end den tilladte produktion. I [18/05081](#) blev en godkendelse til 36.000 årshøns ophævet, fordi ansøgningen manglede de foreskrevne oplysninger om interne transportveje og til- og frakørselsforhold, og kommunen ikke havde vurderet, om til- og frakørsel kunne ske uden væsentlige gener – særligt kritisabelt ved et barmarksprojekt, hvor indretningen frit kunne tilrettelægges.

Støjvilkår korrigeres rutinemæssigt til Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier med korrekte referencetidsrum, jf. [19/00748](#) og [20/07403](#), hvor kommunens vilkår var for lempelige. I [22/08233](#) indsatte nævnet tillige et selvstændigt vilkår om lavfrekvent støj. Vilkår om transport på **offentlig vej** ligger derimod uden for husdyrbruglovens hjemmel; i [NMK-132-00839](#) ophævede nævnet et vilkår om, at 25 pct. af gødningstransporterne skulle ske uden om en landsby, mens et vilkår om, at transport ikke må ske på lør-, søn- og helligdage, kunne opretholdes i ændret form.

Afstandskravene i [husdyrbrugloven § 6](#) (50 m til byzone, sommerhusområde, lokalplanlagt boligområde og nabobeboelse) og [§ 7](#) (10 m til nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper) er absolutte forbudszoner. I [22/01066](#) skulle kommunen ved den fornyede behandling tage stilling til, at en allerede opført klimastald ikke overholdt afstandskravene, og at der ikke var meddelt dispensation.

LOV

[Husdyrbrugloven § 6, stk. 1](#)[Husdyrbrugloven § 7, stk. 1](#)[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 24, stk. 1, 2](#)[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 42, stk. 1-3](#)

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse af afslag på miljøtilladelse til husdyrbrug grundet landskabelige vurderinger	10.10.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til ændring og udvidelse af et husdyrbrug	14.02.2025
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug i Herning	18.12.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - ophævelse og hjemvisning	10.01.2024
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et husdyrbrug i Sorø	31.10.2022
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til udvidelse af kvægbrug stadfæstes med ændringer	16.04.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til etablering af økologisk konsumægproduktion	09.04.2019
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af økologisk ægproduktion	22.09.2017

Bortfald og kontinuitetsbrud efter § 59 a – 6-årsfristen og § 10 25/50-pct.-tærsklerne

En godkendelse eller tilladelse efter §§ 16 a eller 16 b bortfalder efter [husdyrbrugloven § 59 a, stk. 1](#), hvis den ikke er udnyttet inden 6 år efter meddelelsen – og bortfalder for den del, der ikke er udnyttet. Nævnet oplyser rutinemæssigt om denne frist i sine stadfæstelser, jf. bl.a. [19/00748](#) og [21/09131](#), hvor fristen regnes fra nævnets afgørelse.

Efter [§ 59 a, stk. 2](#) bortfalder en udnyttet godkendelse eller tilladelse delvist, hvis den efterfølgende ikke har været helt eller delvis udnyttet i 3 på hinanden følgende år. Bestemmelsen indeholder to kvantitative tærskler:

- Udnyttelse anses for at foreligge, når mindst **25 pct.** af det tilladte eller godkendte produktionsareal udnyttes driftsmæssigt.
- Driftsmæssig udnyttelse betyder, at der på det pågældende produktionsareal mindst produceres **50 pct.** af det mulige inden for rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

De tilsvarende regler for ældre afgørelser, tilladelser efter §§ 10-12 i den tidligere husdyrgodkendelseslov og godkendelser efter miljøbeskyttelseslovens § 33 findes i [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 62](#) (6-årsfristen) og [§ 64](#) (3-årsreglen). Hvor der ikke er fastsat et produktionsareal, anses afgørelsen efter [§ 64, stk. 3](#) for driftsmæssigt udnyttet, når der produceres mindst 25 pct. af det tilladte eller godkendte omregnet til dyreenheder.

Udnyttelsesbegrebet er blevet præciseret i praksis. I [NMK-132-00831](#) var der inden fristens udløb iværksat opførelse af en ensilageplads og en gyllebeholder, men ikke af den fritliggende stald med tilhørende gyllebeholder og maskinhus. Nævnet fandt, at den påbegyndte udnyttelse ikke var fortsat og færdiggjort i et rimeligt tempo, at godkendelsen fra 2009 derfor måtte anses for bortfaldet, og at det var en væsentlig mangel at meddele det nye projekt som et tillæg – hele husdyrbruget skulle i stedet have en ny samlet godkendelse. Bekendtgørelsen fastslår i dag udtrykkeligt, at en godkendelse vedrørende byggeri anses for udnyttet, når byggeriet faktisk er afsluttet, jf. den regel nævnet anvendte i [21/04350](#).

Delvist kontinuitetsbrud beregnes for hver dyregruppe for sig og med skelnen mellem naturlige produktionsudsving og væsentlige afvigelser. I [NMK-134-00120](#) fandt nævnet efter fornyet behandling, at en afvigelse på 36 slagtesvin ud af 9.247 var et naturligt udsving, mens en reduktion på ca. 32 pct. for smågrise og ca. 24 pct. for søer var væsentlige afvigelser, der udløste delvist bortfald. Nævnet opgjorde herefter den lovlige produktion til 381 årssøer, 9.340 smågrise og 9.247 slagtesvin. Afgørelsen viser samtidig, at nævnet har pligt til at genoptage, når det selv erkender, at en anden opgørelsesmetode kunne have ført til et mere gunstigt resultat for anmelderen.

Bortfald spiller direkte ind i nudriftsberegningen, jf. [§ 31, stk. 3](#), der udtrykkeligt henviser til [§ 64](#) og til [§ 59 a, stk. 2](#). I [21/04350](#) hjemviste nævnet netop med den bemærkning, at det ikke havde taget stilling til, om der var indtrådt kontinuitetsbrud – den vurdering påhvilede kommunen ved den fornyede behandling.

For virksomheder uden for husdyrbrugloven gælder et andet kriterium: efter [miljøbeskyttelsesloven § 78 a](#) kræves fuldstændigt ophør i tre år, hvilket nævnet lagde til grund i [20/09524](#) og [20/09525](#), hvor en produktionspause på 17 måneder ikke medførte bortfald.

Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 64

PRAKSIS	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse af svinebrug - Vilkår om gylleforsuring og overdækning af gyllebeholdere	14.04.2023
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - Vejen Kommune	19.09.2022
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til udvidelse af kvægbrug stadfæstes med ændringer	16.04.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Skift fra malkekøer til ammekøer og kvier krævede ikke ny godkendelse	08.03.2021
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Genoptagelse af afgørelse om anmeldelse af skift mellem dyretyper	18.05.2018
	Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse for udvidelse af svinefarm	08.06.2017

Revurdering, retsbeskyttelse og Højesterets fortolkning af § 11 staldanlægs restlevetid

Godkendelser og tilladelser er som udgangspunkt retsbeskyttede i 8 år: tilsynsmyndigheden må efter [husdyrbrugloven § 40, stk. 1](#) ikke meddele påbud eller forbud efter [§ 39](#), før der er forløbet 8 år efter meddelelsen. Retsbeskyttelsen gennembrydes dog efter [§ 40, stk. 2](#) for IE-godkendelser, bl.a. når der er fremkommet nye oplysninger om forureningens skadelige virkning, når forureningen går ud over det forudsatte, eller når væsentlige ændringer i den bedste tilgængelige teknik skaber mulighed for en betydelig nedbringelse af emissionerne. Efter [§ 41](#) kan vilkår ændres ved påbud, når de 8 år er forløbet, og [§ 43 a](#) udstrækker §§ 39-41 til brug godkendt efter de tidligere §§ 11 eller 12 eller efter miljøbeskyttelseslovens § 33.

Revurderingens indhold og rytme fastlægges i [husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 48](#): første regelmæssige revurdering af et IE-husdyrbrug foretages 8 år efter den første godkendelse og derefter hvert 10. år, og ekstraordinært når der offentliggøres en BAT-konklusion, der vedrører den væsentligste del af brugets aktiviteter. Ikke-IE-brug godkendt efter §§ 11 eller 12 eller efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 revurderes efter [§ 48, stk. 3](#) alene, hvis de ikke lever op til totaldepositionskravene i §§ 27 og 28 – og revurderingen omfatter da kun dette forhold.

Den praktisk vigtigste bestemmelse er [§ 48, stk. 8](#):

For husdyrbrug, der på tidspunktet for revurderingen ikke lever op til krav om totaldeposition for ammoniak efter §§ 27 og 28, skal kommunalbestyrelsen ved revurderingen sikre, at disse krav overholdes, og at de nødvendige vilkår meddeles som påbud [...] Såfremt kommunalbestyrelsen ikke finder grundlag for at påbyde totaldepositionskravet opfyldt på tidspunktet for revurderingen, skal kommunalbestyrelsen fastsætte en frist for kravets overholdelse under hensyn til den forventede restlevetid for husdyrbrugets staldanlæg.

Denne regel – der på afgørelsestidspunktet stod i den dagældende bekendtgørelses § 39, stk. 7 – var genstand for Højesterets dom i [BS-26317/2022-HJR](#). Et svinebrug med stalde opført i 1972 og 1992-93 blev revurderet i 2019, og klagenævnet ændrede kommunens frist fra udgangen af 2030 til udgangen af 2021 med henvisning til, at restlevetiden regnet fra etableringen var udløbet. Landmanden gjorde gældende, at renoveringsarbejder udført i 2015 – der ikke var godkendelsespligtige – samt hensynet til forudsigelighed og proportionalitet måtte føre til en længere frist.

Højesteret stadfæstede Vestre Landsrets dom i [BS-42958/2021-VLR](#) og fastslog, at sammenhængen mellem 1. og 2. pkt. indebærer, at der normalt skal påbydes øjeblikkelig opfyldelse, hvis restlevetiden er udløbet på

revurderingstidspunktet, og at fristfastsættelse efter 2. pkt. alene kommer på tale, hvis restlevetiden ikke er udløbet:

Højesteret finder, at denne forståelse [at restlevetid beregnes fra etablering] er i overensstemmelse med forarbejderne til lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug (husdyrbrugloven).

Højesteret henviste til forarbejdernes ramme på typisk 15-20 år, i særlige tilfælde op til 30 år, regnet fra etableringen, og bemærkede, at hensynet til proportionalitet og forudsigelighed dermed allerede er indarbejdet i regelsættet. Da staldene var over 25 og 45 år gamle, var deres økonomiske levetid udtjent, og ikke-godkendelsespligtige renoveringer nulstiller ikke levetidsberegningen.

Revurderinger prøves i øvrigt på samme tekniske grundlag som førstegangsgodkendelser. I [25/01825](#) ophævede nævnet en revurdering med påbud om nedlukning af en stald, fordi depositionsregningen til kategori 2-natur var forkert. I [18/05592](#) stadfæstede nævnet derimod en revurdering, hvor emissionerne på 3.137 kg NH₃-N/år lå under de vejledende grænseværdier på 3.227 kg NH₃-N/år, og hvor vilkår om fodertilpasning og egenkontrol var tilstrækkelige; nævnet korrigerede dog kommunens udpegning af nærmeste kategori 2-natur. Se tillige [18/04796](#) og [18/07478](#).

En revurdering kan ikke bruges som løftestang til udvidelse: den kan ikke indebære en ændring, der medfører forøget forurening, jf. [18/05592](#).

LOV	Husdyrbrugloven § 39	Husdyrbrugloven § 40, stk. 1, 2	Husdyrbrugloven § 41
	Husdyrbrugloven § 43a, stk. 1	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 48	
PRAKSIS	Højesteret · Beregning af restlevetid for staldanlæg ved overholdelse af ammoniakkrav 19.04.2023 Landsretten · Frist for overholdelse af ammoniakkrav for husdyrbrug baseret på staldanlægs oprindelige alder, ikke renoveringstidspunkt 28.06.2022 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug ophævet og hjemvist på grund af fejlagtig beregning af ammoniakdeposition til kategori 2-natur 23.03.2026 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse af revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug 24.01.2021 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse med ændring af revurdering af miljøgodkendelse til et svinebrug 18.12.2020		

§ 12 Klageberettigelse, prøvelsens rækkevidde og opsættende virkning

Kommunalbestyrelsens afgørelser kan efter [husdyrbrugloven § 84, stk. 1](#) påklages af afgørelsens adressat, af ministeren når væsentlige nationale eller internationale interesser er berørt, og af enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Klageadgang for visse organisationer følger af [§ 85](#).

Nævnets praksis om § 84, stk. 1, nr. 3, er usædvanligt operationel: klageberettigelsen afgøres normalt ud fra, om klagers bolig ligger inden for husdyrbrugets beregnede **lugtkonsekvenszone**. Kriteriet formuleres således i [24/06684](#):

At have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald betyder, at man skal være berørt af afgørelsen i en vis kvalificeret grad. Denne påvirkning skal være speciel i sammenligning med den påvirkning, som afgørelsen vil have for alle og enhver inden for en større personkreds.

Afvisningerne følger et konsekvent mønster:

Sag	Afstand til lugtcentrum	Lugtkonsekvenszone	Resultat
22/05702	ca. 358 m	316 m	Afvist
22/07857	ca. 180 m	7 m	Afvist
23/09795	ca. 957 m	862 m	Afvist
23/11729	ca. 1.220 m	738 m	Afvist

De samme kriterier anvendes ved anlæg uden lugtemission, hvor vurderingen i stedet knyttes til støj-, støv- og indbliksgener: en klager 620 m fra to fodersiloer var ikke klageberettiget ([20/08116](#)), og det var en klager 270 m fra en gyllebeholder heller ikke, når udsynet allerede var afskærmet af ladebygninger og der skulle etableres skærmende beplantning ([23/01190](#)).

Interessen skal desuden være beskyttet af husdyrbrugloven. I [24/06684](#) blev et vandværks klage afvist, fordi rent vandindvindingsmæssige interesser ikke reguleres efter husdyrbruglovgivningen, og fordi klagepunkter om naturområder og bilag IV-arter alene udgjorde en ideel interesse. Nævnet bemærkede tillige, at reguleringen af anlæg og udbringningsarealer blev adskilt ved 2017-reformen, hvorfor udbringningsarealer ikke kan inddrages i klagebehandlingen.

Foreninger har kun klageret efter [§ 86, stk. 1](#), hvis de forinden har underrettet kommunen efter [§ 61](#) om, at de ønsker underretning om den pågældende afgørelsestype. I [22/09959](#) afslog nævnet at genoptage en afvisning, selv om foreningen anførte, at kravet var en juridisk teknikalitet.

Et udkast er ikke en afgørelse. I [26-06097](#) afviste nævnet en klage over et udkast til miljøgodkendelse, der var sendt i høring, samt over kommunens tilkendegivelse om, hvilken tidligere godkendelse der udgjorde brugets lovlige nudrift – ingen af delene var afgørelser i forvaltningsretlig forstand.

Nævnet kan efter [lov om Miljø- og Fødevarerklagenævnet § 11](#) begrænse sin prøvelse til de påklagede forhold og til de væsentligste forhold. Det gøres konsekvent: i langt de fleste husdyrsager prøves ét spørgsmål – typisk ammoniakpåvirkningen af et bestemt naturområde eller lugtberegningen – hvorefter afgørelsen ophæves med anvisninger til den fornyede behandling, jf. bl.a. [21/04350](#), [23/02691](#) og [22/04608](#). Klagepunkter om ejendomsværdi, livskvalitet, MRSA og sundhedsfare, færdsel på offentlig vej og kommunens tilsynsudøvelse afvises som liggende uden for husdyrbruglovgivningen; tilsynsklager henvises til Ankestyrelsen, jf. [husdyrbrugloven § 48, stk. 2](#).

En klage har efter [§ 81, stk. 1](#) som udgangspunkt ikke opsættende virkning, medmindre bebyggelsen opføres uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, jf. [§ 81, stk. 3](#). Nævnet kræver "særlige forhold" for at fravige hovedreglen – typisk at det er åbenbart, at udnyttelse i klageperioden vil medføre meget væsentlige miljøproblemer eller uoprettelig skade. Kravet blev ikke opfyldt i [22/11321](#) eller [25/03737](#); udnyttelse under klagesagen sker på ansøgers egen regning og risiko.

Nævnets afgørelser er endelige i administrativ henseende, og retssag skal anlægges inden 6 måneder, jf. [husdyrbrugloven § 90](#).

LOV

[Husdyrbrugloven § 81, stk. 1, 3](#)[Husdyrbrugloven § 84, stk. 1](#)[Husdyrbrugloven § 85](#)[Husdyrbrugloven § 90](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Klage over udkast til miljøgodkendelse af husdyrbrug afvist – ikke en afgørelse 19.08.2026

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Vandværk nægtet klageberettigelse over miljøgodkendelse til kvægbrug i Rebild Kommune	05.02.2026
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afslag på opsættende virkning af klage over miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	23.06.2025
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til etablering af husdyrbrug på [Adresse 1], 7850 Stoholm	14.04.2025
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til etablering af et svinebrug	10.09.2024
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser klage over miljøtilladelse til svinebrug grundet manglende klageberettigelse	31.10.2023
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Klage over miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug afvist grundet manglende klageberettigelse	22.09.2023
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afvisning af klager over afgørelse om ikke-godkendelsespligt ved etablering af en gyllebeholder	31.01.2023
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøtilladelse til husdyrbrug - fastlæggelse af produktionsareal	23.11.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afslag på genoptagelse af sag om miljøgodkendelse til husdyrbrug	13.10.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Afvisning af klage over miljøtilladelse til hestehold grundet manglende klageberettigelse	29.09.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - Vejen Kommune	19.09.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om afvisning af klage over miljøtilladelse til kvægbrug	05.08.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afvisning af klage vedrørende ikke-godkendelsespligt for stålsiloer	24.09.2020

§ 13 Baggrunden for 2017-reformen og den EU-retlige ramme

Emissionsreguleringen af husdyrbrug har rødder tilbage til 1980'ernes og 1990'ernes erkendelse af, at ammoniakfordampning fra stalde, lagre og udbringning er en selvstændig miljøbelastning. [Landbokommissionens 2. delbetænkning om Landbrug og Miljø \(betænkning nr. 1078/1986\)](#) beskrev, hvordan overgangen til gyllesystemer havde øget ammoniaktabet, og at nedbørens ammoniumindhold fra 1955-61 til 1970-77 var steget fra 5 til 9 kg ammonium-N pr. ha pr. år. [Betænkning nr. 1309/1996 fra udvalget om natur, miljø og EU's landbrugspolitik](#) knyttede udtrykkeligt stigende ammoniakfordampning til stigende husdyrtæthed.

Selve stipladsmodellen udsprang af Husdyrreguleringsudvalgets arbejde i 2011 og Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger fra 2013 og indgik i Fødevare- og landbrugspakken fra december 2015. Forarbejderne forklarer, hvorfor man ikke valgte en egentlig målebaseret emissionsregulering:

Da det på nuværende tidspunkt ikke er teknisk muligt at foretage pålidelige og retvisende ammoniakmålinger til en overkommelig pris, lagde udvalget op til at basere reguleringen på beregninger ud fra navnlig husdyrproduktionens størrelse, normværdier for fodereffektiviteten og miljøeffekten af forskellige miljøteknologier, staldsystemer og gødningsopbevaringssystemer.

Stipladsmodellen blev anbefalet, fordi den var den enkleste at administrere og gav investeringssikkerhed, idet produktionsrammen ligger fast. Det faglige grundlag hviler bl.a. på Aarhus Universitets litteraturstudie i

Miljøprojekt nr. 1611 fra 2014 og rapporten *Overgang fra produktionsbaseret til arealbaseret emissionsberegning* fra 2016.

Reformen blev gennemført ved **lov nr. 204 af 28. februar 2017** om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug m.fl. ("Ny regulering af husdyrbrug m.v. og indførelse af generelle regler for anvendelse af gødning på arealer og for husdyrbrug m.v. som udmøntning af dele af fødevare- og landbrugspakken samt ændringer som følge af VVM-direktivet m.v.") med ikrafttræden 1. august 2017; §§ 16 a og 16 b blev indsat med denne lov, og kapitel 3 fik overskriften "Godkendelser og tilladelser m.v.". Definitionen af fjerkræ, herunder strudsefugle, blev indarbejdet direkte i § 16 a, stk. 2, nr. 3, ved **lov nr. 497 af 22. maj 2018** om målrettet kvælstofregulering.

Den EU-retlige ramme er trestrengt. Godkendelsestærsklerne i § 16 a, stk. 2, svarer til stipladstærsklerne i [IE-direktivets](#) bilag I, pkt. 6.6, mens emissionsgrænsen på 3.500 kg NH₃-N pr. år er fastsat, så den svarer til emissionsniveauet fra de projekter, der er obligatorisk VVM-pligtige efter VVM-direktivets bilag I. Forarbejderne beskriver logikken:

Miljø- og Fødevareministeriet anser sammenfattende en ordning, hvorefter godkendelsesgrænsen omfatter alle husdyrbrug, uanset dyreart og -type, der overstiger en emission af ammoniak på 3.500 kg NH₃-N pr. år, suppleret med en stipladsgrense svarende IE-direktivets, for at være en enkel og direktivnær ordning med fokus på de væsentligste emissioner fra husdyrbrug.

Tilladelsesordningen efter § 16 b skal på sin side leve op til kravene om screening efter VVM-direktivets bilag II og til væsentlighedsvurderingen efter [habitatdirektivet](#). Denne integrerede myndighedsbehandling varetager samtidig hensyn, der ellers ville skulle varetages efter planlovens landzoneregler og miljøbeskyttelsesloven, jf. nævnets bemærkning herom i [19/00748](#).

LOV

[Husdyrbrugloven § 1](#)[Husdyrbrugloven § 16a, stk. 1, 2](#)[Husdyrbrugloven § 16b, stk. 1](#)

PRAKSIS

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til udvidelse af kvægbrug stadfæstes med ændringer

16.04.2021

§ 14 Kommende ændringer: IE-ændringsdirektivet og nye LSU-tærskler

Retsgrundlaget er under omlægning som følge af [Europa-Parlamentets og Rådets direktiv \(EU\) 2024/1785](#) om ændring af IE-direktivet. Implementeringen sker i to led og med væsentlig betydning netop for husdyrbrug.

Første led blev sendt i høring den 21. maj 2026, jf. [høringen om implementering af IE-ændringsdirektivet i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen](#), og er udmøntet i en ændringsbekendtgørelse med ikrafttræden 2. september 2026, der endnu ikke er konsolideret ind i den gældende husdyrgodkendelsesbekendtgørelse. Ændringerne omfatter navnlig:

- **Elleve nye definitioner** i [§ 2](#) som nr. 15-25 – bl.a. bedste tilgængelige teknik, den berørte offentlighed, driftsleder, driftsregler, fjerkræ, forurening, miljøpræstationer, LSU (livestock units) og svin.
- **Et nyt kapitel 21 a om særregler for IE-husdyrbrug** med §§ 76 a-76 d: handlepligt og underretning ved hændelser og uheld, underretning når manglende overholdelse påvirker drikkevand/spildevand eller andre medlemsstater, godkendelsespligt ved nye LSU-tærskler for svin og fjerkræ med omregningsværdier samt pligt til at følge de driftsregler, Kommissionen vedtager, og krav til minimumsindholdet af en godkendelsesansøgning.

- **Nyaffattelse af § 58 og § 59**, så underretningspligten ved manglende overholdelse påhviler driftslederen og udvides til Kommissionens driftsregler, og så driftslederen efter anmodning straks skal stille logbøger, miljøledelsesdokumentation, kontrollogbog og fodringsdokumentation til rådighed for kommunalbestyrelsen – også når borgere anmoder om aktindsigt i data.
- **Udvidede straffebestemmelser** i § 78 med seks nye strafbelagte overtrædelser knyttet til de nye §§ 76 a og 76 c.

Det fremgår af høringsmaterialet, at de regler, der skal sikre implementeringen af IE-direktivet, først får virkning fra 2030 som følge af overgangsregler, og at implementeringsfristen den 1. juli 2026 blev overskredet.

Andet led omfatter dels et [lovforslag om ændring af husdyrbrugloven](#) sendt i høring den 12. juni 2026, dels en [yderligere ændringsbekendtgørelse](#) sendt i høring den 17. august 2026 med forventet ikrafttræden 1. januar 2027. Dette led indfører regler om erstatningsansvar for skade på menneskers sundhed, særlige forældelsesregler og omsætningsbaserede bøder på op til 3 pct. for store husdyrbrug.

For praktikerne betyder det, at godkendelsestærsklerne for IE-husdyrbrug skal læses med forbehold: den hidtidige stipladsopgørelse suppleres af LSU-baserede tærskler, og godkendelser til IE-husdyrbrug vil fremover skulle rumme vilkår og driftsregler, der ikke fremgår af den konsoliderede bekendtgørelsestekst fra oktober 2024. Selve husdyrbrugloven er derimod fuldt konsolideret pr. august 2025 uden vedtagne, ikke-indarbejdede ændringer.

LOV

[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 2](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 58](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 59](#)
[Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 78](#)

§ 15 Sammenfatning: hvor sagerne vindes og tabes

Praksis på området er kvantitativt domineret af Miljø- og Fødevarerklagenævnet, og billedet er entydigt: langt de fleste ophævelser skyldes ikke uenighed om det retlige beskyttelsesniveau, men mangler i kommunens **faktuelle og tekniske grundlag**.

De tilbagevendende ophævelsesgrunde er:

- **Manglende konkret tålegrænsevurdering for kategori 3-natur.** Kommunen henviser til det generelle interval (10-20 kg N/ha/år for skove, 5-30 for moser) uden at identificere naturtypen og fastsætte et konkret interval – [21/14053](#), [20/06875](#) og [20/06882](#), [20/01103](#) og [20/01104](#), [23/03716](#).
- **Fejl i depositionsregningens forudsætninger** – ruhed, beregningspunkt, afkasthøjde, emissionsfaktor og baggrundsbelastning på kommunalt i stedet for grid-niveau – [23/02691](#), [25/01825](#).
- **Forkert fastlagt nudrift**, typisk ved at medregne godkendte, men ikke opførte anlæg – [21/04350](#).
- **Oversete eller fejlkategoriserede lugtberegningspunkter**, herunder ejendomme uden landbrugspligt og lokalplanlagte områder i landzone – [22/04608](#), [22/01066](#).
- **Fejlbehæftet BAT-beregning eller manglende individuel proportionalitetsvurdering** – [20/09136](#), [19/00713](#).
- **Manglende samlet vurdering** af anlæg på samme ejendom, samdrevene brug eller kumulerende aktiviteter – [20/11190](#), [22/05340](#), [23/09901](#).
-

Begrundelsesmangler ved vilkårsfastsættelsen, herunder manglende overvejelse af mindre indgribende vilkår – 23/03993.

De sager, der stadfæstes, er typisk dem, hvor kommunen har foretaget en dokumenteret, konkret vurdering – også når nævnet justerer vilkårene. Nævnet ændrer hyppigt støjvilkår til Miljøstyrelsens vejledende grænseværdier, tilføjer et staldhygiejnevilkår og præciserer BAT-vilkårenes rækkevidde, uden at afgørelsen falder, jf. 19/00748, 22/03112 og 22/03117, 21/10052 og 25/03910, 25/03890.

Domstolsprøvelsen er sparsom, men markant, hvor den findes: Højesteret har i BS-26317/2022-HJR og BS-17556/2019-HJR i begge tilfælde givet klagenævnet medhold og dermed bekræftet den administrative praksis – dels om restlevetidens beregning fra oprindelig etablering, dels om nævnets adgang til at inddrage ny faktisk viden under rekursen. Procedurefejl kan i øvrigt også ramme afgørelsen, jf. NMK-132-00796, hvor manglende gennemførelse af den udvidede offentlighedsprocedure var en væsentlig mangel.

Oversigten dækker anlægsreguleringen af husdyrbrug. Den generelle kapitel 5-miljøgodkendelse af listevirksomhed behandles i [miljøgodkendelse](#), § 3-natur, fredninger og beskyttelseslinjer i [naturbeskyttelse](#), VVM-screening og miljøkonsekvensvurdering som selvstændigt emne i [vvm-vurdering](#), landzone- og lokalplanforhold for staldbyggeri i [landzonetilladelse](#) og [lokalplaner](#), spildevands- og udledningstilladelser i [spildevand-tilladelse](#) og de strafferetlige konsekvenser af overproduktion og drift uden godkendelse i [miljøesager-strafferet](#) – hvor [Rigsadvokatmeddelelsen om miljøsager](#) fastlægger anklagemyndighedens praksis for bøde- og konfiskationspåstande ved husdyrbrug, der drives uden de fornødne godkendelser.

LOV	Husdyrbrugloven § 16a	Husdyrbrugloven § 16b	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 25
PRAKSIS	Højesteret · Beregning af restlevetid for staldanlæg ved overholdelse af ammoniakkrav 19.04.2023 Højesteret · Højesterets dom om inddragelse af ny faktisk viden under administrativ rekurs vedrørende miljøgodkendelse af minkfarm 03.01.2020 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljøtilladelse til udvidelse af kvægbrug i Middelfart stadfæstet med tilføjelse af vilkår om staldhygiejne 26.03.2026 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug ophævet og hjemvist på grund af fejlagtig beregning af ammoniakdeposition til kategori 2-natur 23.03.2026 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af miljøgodkendelse til husdyrbrug på grund af manglende vurdering af samlet miljøpåvirkning fra råstofindvinding 01.07.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af miljøtilladelse til husdyrbrug på Orø grundet manglende samlet vurdering af ejendommens anlæg 15.05.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til etablering af husdyrbrug på [Adresse 1], 7850 Stoholm 14.04.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug på [Adresse 1], 8370 Hadsten 07.04.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet mangelfuld begrundelse for belyningsforbud 28.02.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Stadfæstelse med ændringer i sag om tillæg til miljøgodkendelse af et svinebrug i Lemvig Kommune 31.01.2025 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til etablering af et svinebrug 10.09.2024 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelse om miljøtilladelse til udvidelse af husdyrbrug 28.05.2024 Miljø- og Fødevarerklagenævnet · Ophævelse af miljøgodkendelse til kvægbrug på grund af mangelfuld vurdering af ammoniakpåvirkning på mose 31.01.2024		

Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - ophævelse og hjemvisning	10.01.2024
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøtilladelse til kvægbrug ophævet grundet samdrift mellem to husdyrbrug	21.12.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - Vejen Kommune	19.09.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til husdyrbrug - retlig lovgivning af staldsystem og BAT-krav	15.06.2022
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til husdyrbrug ophæves og hjemvises grundet manglende samlet vurdering af anlæg	29.10.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrænse for ammoniakpåvirkning	24.09.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljøgodkendelse til udvidelse af kvægbrug stadfæstes med ændringer	16.04.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	10.03.2021
Miljø- og Fødevareklagenævnet · Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse for kvægbrug på [adresse1]	05.04.2017

REFERENCE Lovgrundlag

8 paragraffer

Husdyrbrugloven § 16a	Husdyrbrugloven § 16b
Husdyrbrugloven § 16c stk. 1	Husdyrbrugloven § 27
Husdyrbrugloven § 59a	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 25
Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 31	Husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen § 32

MATERIALE Citerede afgørelser

56 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS			2
19.04.2023	Beregning af restlevetid for staldanlæg ved overholdelse af ammoniakkrav	bs-26317-2022-hjr	
03.01.2020	Højesterets dom om inddragelse af ny faktisk viden under administrativ rekurs vedrørende miljøgodkendelse af minkfarm	bs-17556-2019-hjr	
LANDSRETEN · ANKEINSTANS			1
28.06.2022	Frist for overholdelse af ammoniakkrav for husdyrbrug baseret på staldanlægs oprindelige alder, ikke renoveringstidspunkt	2801-3329	
MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS			52
19.08.2026	Klage over udkast til miljøgodkendelse af husdyrbrug afvist – ikke en afgørelse	26-06097	
26.03.2026	Miljøtilladelse til udvidelse af kvægbrug i Middelfart stadfæstet med tilføjelse af vilkår om staldhygiejne	25/03910, 25/03890	

23.03.2026	Revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug ophævet og hjemvist på grund af fejlagtig beregning af ammoniakdeposition til kategori 2-natur	25/01825
05.02.2026	Vandværk nægtet klageberettigelse over miljøgodkendelse til kvægbrug i Rebild Kommune	24/06684
10.10.2025	Ophævelse af afslag på miljøtilladelse til husdyrbrug grundet landskabelige vurderinger	24/01260
02.07.2025	Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til svinebrug efter projektilpasning og fejl i BAT-beregning	24/00078
01.07.2025	Ophævelse af miljøgodkendelse til husdyrbrug på grund af manglende vurdering af samlet miljøpåvirkning fra råstofindvinding	23/09901
23.06.2025	Afslag på opsættende virkning af klage over miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	25/03737
15.05.2025	Ophævelse af miljøtilladelse til husdyrbrug på Orø grundet manglende samlet vurdering af ejendommens anlæg	22/05340
14.04.2025	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til etablering af husdyrbrug på [Adresse 1], 7850 Stoholm	22/04608
07.04.2025	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug på [Adresse 1], 8370 Hadsten	23/03716
28.02.2025	Ophævelse og hjemvisning af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet mangelfuld begrundelse for belyningsforbud	23/03993
14.02.2025	Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til ændring og udvidelse af et husdyrbrug	22/16118, 22/16119
31.01.2025	Stadfæstelse med ændringer i sag om tillæg til miljøgodkendelse af et svinebrug i Lemvig Kommune	22/03112 og 22/03117
18.12.2024	Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et svinebrug i Herning	22/08233
10.09.2024	Ophævelse og hjemvisning i sag om miljøtilladelse til etablering af et svinebrug	23/02691
28.05.2024	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøtilladelse til udvidelse af husdyrbrug	21/10052
27.03.2024	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse af miljøtilladelse til husdyrbrug grundet manglende erhvervsmæssigt dyrehold	22/17016, 22/17017
31.01.2024	Ophævelse af miljøgodkendelse til kvægbrug på grund af mangelfuld vurdering af ammoniakpåvirkning på mose	21/14053
10.01.2024	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - ophævelse og hjemvisning	22/01066
31.10.2023	Miljø- og Fødevareklagenævnet afviser klage over miljøtilladelse til svinebrug grundet manglende klageberettigelse	23/11729

22.09.2023	Klage over miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug afvist grundet manglende klageberettigelse	23/09795
14.04.2023	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse af svinebrug - Vilkår om gylleforsuring og overdækning af gyllebeholdere	21/09131
31.01.2023	Afvisning af klager over afgørelse om ikke-godkendelsespligt ved etablering af en gyllebeholder	23/01190, 23/01193
21.12.2022	Miljøtilladelse til kvægbrug ophævet grundet samdrift mellem to husdyrbrug	20/11190
23.11.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøtilladelse til husdyrbrug - fastlæggelse af produktionsareal	22/11321
31.10.2022	Stadfæstelse med ændringer af miljøgodkendelse til udvidelse af et husdyrbrug i Sorø	20/07403
13.10.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afslag på genoptagelse af sag om miljøgodkendelse til husdyrbrug	22/09959
29.09.2022	Afvisning af klage over miljøtilladelse til hestehold grundet manglende klageberettigelse	22/07857
19.09.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til svinebrug - Vejen Kommune	21/04350
05.08.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om afvisning af klage over miljøtilladelse til kvægbrug	22/05702
15.06.2022	Miljøgodkendelse til husdyrbrug - retlig lovliggørelse af staldsystem og BAT-krav	20/09136
09.01.2022	Ophævelse og hjemvisning af afgørelse om midlertidig opstaldning af slagtesvin	19/03513
07.01.2022	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til husdyrbrug	19/01334 og 19/04764
29.10.2021	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til husdyrbrug ophæves og hjemvises grundet manglende samlet vurdering af anlæg	19/00713
24.09.2021	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af husdyrbrug - manglende vurdering af tålegrænse for ammoniakpåvirkning	20/06875 og 20/06882
16.04.2021	Miljøgodkendelse til udvidelse af kvægbrug stadfæstes med ændringer	19/00748
10.03.2021	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til udvidelse af svinebrug	20/01103 og 20/01104
08.03.2021	Skift fra malkekøer til ammekøer og kvier krævede ikke ny godkendelse	20/09524 og 20/09525
24.01.2021	Stadfæstelse af revurdering af miljøgodkendelse til svinebrug	18/05592
18.12.2020	Stadfæstelse med ændring af revurdering af miljøgodkendelse til et svinebrug	18/04796 og 18/07478
24.09.2020	Miljø- og Fødevareklagenævnets afvisning af klage vedrørende ikke-godkendelsespligt for stålsiloer	20/08116
25.08.2020	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse af kvægbrug - ammoniakpåvirkning af natur	18/04872

24.10.2019	Klage over afgørelse om lugtgener fra husdyrbrug	18/07813
09.04.2019	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om ophævelse og hjemvisning i sag om miljøgodkendelse til etablering af økologisk konsumægproduktion	18/05081
06.11.2018	Afslag på genoptagelse af sag om miljøgodkendelse til svineproduktion efter teknologifjernelse fra liste	18/05156
18.05.2018	Genoptagelse af afgørelse om anmeldelse af skift mellem dyretyper	NMK-134-00120
17.01.2018	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om lugtgener fra husdyrbrug	NMK-135-00044
22.09.2017	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om miljøgodkendelse til udvidelse af økologisk ægproduktion	NMK-132-00839
08.06.2017	Afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse for udvidelse af svinefarm	NMK-132-00831
29.05.2017	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om skift af dyretype på svinebrug	NMK-134-00115
05.04.2017	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse om tillæg til miljøgodkendelse for kvægbrug på [adresse1]	NMK-132-00796
PLANKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
20.12.2016	Miljøgodkendelse af kvægproduktion - afstandskrav og lugtgener	NMK-132-00769, NMK-32-00770

FORARBEJDE Betænkninger

2 referencer

Landbokommissionen 2. Delbetænkning: Landbrug og Miljø (Betænkning nr. 1078)

nr. 1078 · 1986 · Landbrugsministeriet

Betænkning fra udvalget om natur, miljø og EU's landbrugspolitik

nr. 1309 · 1996 · Landbrugs- og Fiskeriministeriet